

ПЕРСПЕКТИВА РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО РЕГУЛЯТОРА У СФЕРІ ЕНЕРГЕТИКИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У роботі розглянуто ключові напрями трансформації правового статусу та функцій національного регулятора (НКРЕКП) в умовах євроінтеграції енергетичного сектору України. Проаналізовано виклики щодо забезпечення незалежності регулятора та впровадження європейських регламентів моніторингу ринку. Визначено роль регулятора у захисті прав споживачів та формуванні прозорого конкурентного середовища.

Ключові слова: НКРЕКП, регулювання енергетики, REMIT, ринок електричної енергії, євроінтеграція.

Abstract

The paper considers the key directions of transformation of the legal status and functions of the national regulator (NEURC) in the context of European integration of the Ukrainian energy sector. The challenges of ensuring the regulator's independence and implementing European market monitoring regulations are analyzed. The role of the regulator in protecting consumer rights and forming a transparent competitive environment is determined.

Keywords: NEURC, energy regulation, REMIT, electricity market, European integration.

Вступ

Сучасний етап розвитку електроенергетики України, зокрема синхронізація з ENTSO-E, вимагає адаптації системи державного регулювання до стандартів ЄС. Енергетичне право дає підґрунтя для розуміння того, що ефективний ринок неможливий без сильного та незалежного арбітра. Перспективи розвитку національного регулятора безпосередньо впливають на інвестиційний клімат та надійність енергопостачання, що робить цю тему актуальною для дослідження.

Результати дослідження

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), є центральним органом, який встановлює «правила гри» на ринку енергетики. Виходячи з положень Закону України «Про ринок електричної енергії», регулятор повинен забезпечувати баланс інтересів між усіма учасниками ринку електричної енергії, зокрема між споживачами, виробниками, операторами мереж.

Аналіз законодавчих ініціатив показує, що головним вектором розвитку НКРЕКП є імплементація регламенту REMIT (Regulation on Wholesale Energy Market Integrity and Transparency). Це передбачає розширення повноважень регулятора щодо розслідування зловживань та маніпуляцій на оптових енергетичних ринках. Важливим аспектом є також перехід від адміністративного ціноутворення до ринкового, де роль регулятора зміщується з встановлення тарифів на моніторинг їх обґрунтованості та захист вразливих споживачів.

У таблиці 1 наведено порівняння поточних функцій регулятора та перспективних напрямів розвитку відповідно до європейських вимог.

Таблиця 1 – Трансформація функцій національного регулятора

Сфера діяльності	Поточний стан (Традиційна модель)	Перспектива розвитку (Модель ЄС/REMIT)
Ціноутворення	Встановлення фіксованих тарифів та граничних цін (price caps)	Моніторинг ринкового ціноутворення, запобігання змовам
Нагляд за ринком	Контроль ліцензійних умов та звітності	Виявлення інсайдерської торгівлі та маніпулювань ринком
Споживач	Розгляд скарг, затвердження договорів	Активний захист «просьюмерів», спрощення зміни постачальника
Прозорість	Публікація постанов та рішень	Повна діджиталізація звітності, обмін даними з ACER

Особливу увагу в контексті розвитку регулятора слід приділити його інституційній та фінансовій незалежності, що є критичною вимогою міжнародних партнерів. Це дозволяє приймати технічно обгрунтовані рішення без політичного тиску.

Висновки

1. Розвиток національного регулятора у сфері енергетики прямує шляхом посилення контрольних функцій за прозорістю ринку (REMIT) та лібералізації цінкових механізмів.
2. Майбутні фахівці повинні розуміти не лише технічну сторону генерації та розподілу, а й регуляторні механізми, які забезпечують економічну стабільність галузі. Знання повноважень НКРЕКП є необхідною складовою професійної компетентності енергетика.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» № 1540-VIII від 22.09.2016 р. // Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-19>.
2. Закон України «Про ринок електричної енергії» № 2019-VIII від 13.04.2017 р. // Сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text>.
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання зловживанням на оптових енергетичних ринках» № 3141-IX від 10.06.2023 р. // Сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3141-20#Text>
4. Основи правових знань в електроенергетиці: Силабус / Уклад. І.В. Ковальчук. – Вінниця: ВНТУ. – 13 с.

Бондар Олександр Віталійович – студент групи ВДЕ-23Б, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: sasha000bondar@gmail.com

Науковий керівник: Ковальчук Іван Васильович – доктор філософії у галузі права, старший викладач кафедри суспільно-політичних наук факультету інформаційних електронних систем Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: ivankovalchuk@vntu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-7467-5317>

Bondar Oleksandr V. – Department of Electrical Power Engineering and Electromechanics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, **email:**sasha000bondar@gmail.com

Scientific supervisor: Kovalchuk Ivan – PhD in law, senior Lecturer at the Department of Social and Political Sciences Faculty of Information Electronic Systems Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, **e-mail:**ivankovalchuk@vntu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-7467-5317>